

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

List za politiko,
gospodarstvo in prosveto

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celetno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celetno: Din. 100.—

Narodu, kar je njegovega!

Osrednji odbor političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem je z ozirom na novo vstajajoče razmere v državi sklenil, da skliče dne 28. marca zbor političnih zaupnikov in da se na tem zboru potrdi stališče slovenske manjšine na Koroškem k sodobnemu položaju v državi. Omenjenega dne so se zbrali v Celovcu zastopniki iz 50 občin naše dežele.

Predsednik političnega in gospod. društva poslanec dr. Petek je po kratkem pozdravu podal sledeče izčrpno poročilo: Že izza postanka države sta obstojali v Avstriji dve politični smeri: smer vodje krščanskih-socialjev dr. Seipla in smer voditelja avstrijske socialdemokracije dr. Bauerja. Socialisti so izrabljali demokratično ureditev države v svoje strankarske cilje, dosledni linškemu programu so stremeli za nasilnim prevratom v državi. S terorjem ceste so obvladali politični položaj celo desetletje tako dolgo, da je končno postal docela nevzdržen in neznosen. S političnim prevratom in nastopom Adolfa Hitlerja v Nemčiji so se zavedli svojega poslanstva in dr. Seiplove zamisli krščanske države tudi krščanski socialci, ki so dotlej z vsemi ostalimi državnimi strankami dvomili o življenjski zmožnosti samostojne Avstrije. Ko je razvoj dovedel do viška, so vzeli usodo države v svoje roke in ji iz svojega programa začrtali novo smer: Nova Avstrija bo **neodvisna, katoliška, stanovska in nemška**. Idejni nositelj novega gibanja je postala domovinska fronta (Vaterländische Front), njen realni faktor razne obrambne organizacije Heimwehra, Sturm-scharen i dr. Na teh osnovah se gradi novo državo.

Mi koroški Slovenci nimamo nikakega povoda, da ne bi iskreno pozdravljali rojstva nove Avstrije. Narodna manjšina smo in od prvega začetka stojimo na stališču samostojne, neodvisne države. To svoje stališče smo zastopovali tudi v dobi, ko so življenjsko zmožnost države zanikale vse ostale stranke v dežele in državi in smo za to svoje mnenje želi le posmeh in zaničevanje. Naše kulturno življenje raste iz verske in narodne zavesti. Na svoji zemlji, ki

jo ljubimo kot svoj materni jezik in svojo narodnost, živimo in gospodarimo in dajemo državi, kar od nas zahteva. Naša politika ni bila nikdar politika barantanja, zapeljevanja ali neodločnosti. Zato se nove Avstrije, ki hoče povdarjati svoj neodvisni, katoliški in stanovsko-gospodarski značaj zamoremo samo veseliti.

S polno upravičenostjo pa smemo zato **tudi od nove države in domovinske fronte, ki je nikakor ne odklanjamo, zahtevati, na nam iz svojega programa in v smislu kanclerjevih besed povodom beljaškega zborovanja zajamči našo narodno samobit**. Tudi zanaprej hočemo ostati zvesti svojemu jeziku in svoji narodnosti, kot manjšina hočemo nepretrganih kulturnih stikov z materinskim narodom v Jugoslaviji, v ljudskih in srednjih šolah hočemo pouka v maternem jeziku in narodnem duhu, ohraniti končno hočemo iniciativnost tudi v gospodarskih vprašanjih našega dela dežele. Državi, ki nam hoče zajamčiti našo narodno samobit in naše narodne pravice, ki izvirajo iz božjega in naravnega prava, hočemo dati na razpolago svoje duševne moči, svoja gmotna sredstva in, če treba, tudi naše sile v njeno obrambo.

Z žalostjo moramo beležiti slučaj o priliki županskih volitev v Bekštanju pri Beljaku, ko sta nemška nacionalna lista „Freie Stimmen“ in „Bauernzeitung“ s potvorbo dejstva in lažjo udarila po naših odbornikih v občini, ki so na seji nastopili z znaki domovinske fronte.

Glede **ljudskega štetja** stojimo pred nerazumljivim dejstvom, da se **jezikovne pripadnosti ni več tolmačilo niti po občevalnem jeziku kot pri zadnjem štetju leta 1923**, marveč po nekem meglenem čutu ali čustvu, o katerem ne oblast in ne komisariji in ne poedinci nimajo nikake prave in enotne predstave. Tako štetje ne more na noben način služiti kot podlaga k obravnavam manjšinskih zadev na Koroškem.

Izčrpi referat so vzeli navzoči zaupniki z glasnim pritrditvijo na znanje. Sledeča debata je dokazala popolno složnost mnenj, nakar je predsednik zborovanje zaključil z zahvalo za udeležbo.

Dokument.

Deželna vlada je pod št. 24.054—1/34/V izdala k ljudskemu štetju med drugim sledeče navodilo:

Dodatek k navodilu števničnim komisarijem. „Jezikovno pripadnost določuje glasom točke 13 uradnega pojasnila stanovanjske liste oni jezik, h katerega kulturnemu krogu se vprašani smatra pristojnega.“ — Jezikovno pripadnost določuje torej izključno čut (Gefühl) vprašanega, ne pa kakšni objektivni znaki pokoljenja, maternega jezika, večje ali manjše znanje kakkega jezika, izobrazba i. dr.

Rubriko 14 stanovanjske liste „Jezikovna pripadnost“ se torej izpolni edino le na podlagi svobodnih, od nikogar vplivanih podatkov vprašanega ali njegovega postavnega zastopnika. Vsako kakršnokoli vplivanje ali poizkus, da bi vprašani navedel drugo jezikovno pripadnost kot jo želi sam, pomeni prestopak paragrafa 28 predpisov o ljudskem štetju in ga mora števni komisar naznaniti okrajni oblasti. Svobodno danih podatkov ne sme nihče pre-

gledati. — Celovec, 23. februarja, za dež. glavarja Leer l. r.

Dodatku dodajamo svojo pripombo: Jezikovno pripadnost je določeval pri tokratnem štetju izključno samo čut in ne materinščina. **Kdor tega svojega čuta ni izrazil ali ni vedel izraziti, so mu števni komisariji pomagali s svojim „čutom“.** Torej bo rezultat ljudskega štetja glede jezikovne pripadnosti izrazil k večjemu „čute“ raznih števničnim komisarijem, ne pa štetega ljudstva.

Jugoslavija in rimska konferenca. Jugoslovanski zunanji minister Jevtič je v senatu drugič zavzel stališče k sklenjenemu sporazumu Italije, Avstrije in Madžarske. V svojem govoru je naglasil, da sta Jugoslavija in Mala zveza pripravljene za sodelovanje na gospodarski organizaciji srednje Evrope, vendar se mora najti širša podlaga in omogočiti sodelovanje vseh prizadetih držav. — Izgleda nadalje, da je glede ureditve Podonavja dosežen načelni sporazum med Francijo in Italijo, kar bi pomenilo po pritegnitvi Nemčije k sodelovanju de-

jansko ublažitev politične napetosti v Podonavju in pričetek gospodarskega ozdravljenja.

Spor med Poljsko in Češko. Zaradi poljske manjšine v Tešenu, ozemlju češke Šlezije, je vstal oster spor med Poljaki in Čehi. Spor je dovedel do aretacije nekaterih v Čehoslovaški bivajočih Poljakov. Iz tiska obeh držav je posneti, da sta državi pripravljene medsebojni spor poravnati, da pa poravnava otežkočuje zunanje-politični položaj obeh: prijateljska pogodba med Poljsko in Nemčijo ovira poglobitev in utrditev prijateljstva obeh slovanskih držav. — Zadržanje Poljske vznemirja tudi Francijo, vsled česar se je francoski zunanji minister namenil v Varšavo, nakar bo odpotoval še v Prago in Bukarešto.

„Glasovanje“ v Italiji. Zadnje nedeljo v marcu so v Italiji „volili“ zastopnike v stanovske zbornice. Deset milijonov volilcev je glasovalo za Mussolinijevo listo, proti njej le okoli 15.000. Inozemski listi pripominjajo, da je bilo glasovanje sploh odveč.

Stanovska država najde posnemalcev. Tudi v Švici in na Češkem je vedno glasneje čuti glasove po preureditvi javnega življenja v stanovskem smislu. Švicar Etter pripominja: Prehod v poklicno-stanovsko ureditev države pa pomeni delo cele generacije, ki se bo morala šele vzgajati v novem duhu. S peresom se stanovske države ne ustanavlja. Evropa se duševno presnavlja in tem valovom se ne ubrani nobena država.

In v domači državi: Minuli teden so se na Dunaju sestali deželni glavarji ter prisostvovali ministrskemu svetu, ki je obravnaval novo ustavo. Pokazalo se je, da se tudi zastopniki dežel strinjajo z ustavno reformo, s čimer so odstranjene vse ovire. — Glede volitve zveznega prezidenta je kancler izjavil angleškim časnikarjem, da bodo vse tri zbornice, v katerih bodo zastopani vsi stanovi, postavile po dva kandidata. Od teh 6 kandidatov bodo volili prezidenta župani vse države. Župani pa bodo izvoljeni po stanovih svojih občin. — Listi poročajo, da je dosežen sporazum med domovinsko fronto in Landbundom, ki se ji bo takoj po svojem razpustu pridružil. — Pričakuje se imenovanje kneza Štarhemberga za voditelja vseh oboroženih formacij, v kolikor ne bodo v najkrajšem času razpuščene.

Ustava zvezne države Avstrije.

Osnutek bodoče državne ustave je bil minul teden izročen javnosti. Osnutek predvideva bistveno reformo dosedanjega javnega življenja. Najvažnejša njegova točka je, da zakonodajna zastopstva ne bodo sestavljena na podlagi splošnih volitev. Parlamentarni sistem političnih strank bo odpravljen. Kako se bodo nove zbornice in novi sveti sestavili, ali bodo člani teh imenovani ali voljeni na podlagi stanovskih volitev, osnutek ne omenja. Značilno za novo ustavo je še, da razlikuje posvetovalne in zakonodajne organe.

Posvetovalni organi so: **1. Državni svet**, ki bo sestojal iz 40 do 50 članov in ga bodo tvorile neodvisne, odlične osebe, katere bo imenoval zvezni prezident. **2. Zvezni kulturni svet**, ki bo sestavljen iz 30 do 40 zastopnikov cerkva in verskih družb, šolstva in prosvete, znanosti in umetnosti. **3. Zvezni gospodarski svet**, ki ga bo tvorilo 70—80 zastopnikov gospodarskih stanov in sicer: kmetijstva in gospodarstva, industrije, obrti, trgovine in prometa, denarstva in posojilništva, prostih poklicev in javne službe. **4. Deželni svet**, v kate-

pota, upravo in drugo. Za tekoče leto se je sklenilo 130% občinske doklade; torej se je breme znižalo za 20% v primeri z lani. Naši posestniki bodo pa še to težko plačali, ker imajo še za lani na občinskih dokladah zaostanka 15.000 šil. Ostali dnevni red so tvorile razne prošnje za podpore, katere je moral občinski svet vsled težkega položaja davkoplačevalcev, razun najpotrebnejšega prosilca, zavrniti. Moramo pač štediti, ker je že vse izčrpano. — V fari smo imeli tudi smrt. Dne 22. p. m. smo ob veliki udeležbi pokopali Katarino Strauss, Rezicevo mater v Dobu. Rajna je bila do smrti zvesta svoji veri in svojemu narodu. Pevci so ji zapeli poslovilno pesem. Rezicevi družini iskreno sožalje, rajni pa večni mir!

Dobrla ves (Gospodarsko delovanje krajnega kmetijskega odbora [Gauausschuss] v zimski sezoni). Na svečnico je bilo letno zborovanje kmetijskega odbora, udeležba je bila srednja. Govoril je ravnatelj kmetijske šole pri Hoprijanu g. Pavlik o raznih dnevnikih gospodarskih vprašanjih s osebnim ozirom na slabi gospodarski in finančni položaj kmetov. Priporočal je pridelovanje stročin kot graha, boba in soja-fizola. Te stročnice se rabijo za nadomestilo dragih umetnih krmil za prašiče, ki jih kmet danes ne more več kupiti. Posebno še, ker so cene plemenskim in pitanim prašičem tako padle. Priporočal je tudi napravo manjših gnojnih jam, manjših zato, ker s subvencijami ni več računati. Glede gnojil je priporočal, naj se predvsem rabi domači gnoj, katerega naj se skrbno pripravi, in gnojnica. To je najdragocenejše gnojilo in se ga še vse premalo ceni. Umetna gnojila so sicer priporočljiva, vendar predraga za današnje cene kmetijskih pridelkov. — Isti dan popoldne se je vršilo enako zborovanje v Kazazah, ki je bilo bolj slabo obiskano. — V svečanu smo imeli tudi tečaj za prašičerejo, katerega se je udeležilo okrog 30 gospodinj, katerega pa je motil tedaj razglašeni preki sod. — Dne 9. marca se je vršil še sadjerejski tečaj, na katerem je referiral g. Kolprat. Udeležba je bila povoljna. Šolsko vodstvo je poslalo na tečaj učence kmetijske nadaljevalne šole. Dopoldne je bila teorija, popoldne pa praktičen pouk na samostanskem sadnem vrtu.

Šmihel pri Pliberku. (Čebelarski shod.) Sredi marca smo imeli pri Šercerju dobro obiskan čebelarski shod, katerega sta posetila znana naša čebelarja g. Prušnik in Vegel iz Zvezne Kaple. V domači besedi sta govorila iz svoje bogate čebelarske prakse in prinesla polno upoštevanja vrednih izkušenj. Hitro so minule poučne popoldanske ure, po živahnem razgovoru je predsednik tuk. podružnice g. Pečnik dobro uspeli shod zaključil z zahvalo požrtvovalnima govornikoma. Priporočali bi ju še drugim podružnicam.

ji otroško udani in ji služijo ne le z razumom, temveč tudi s srcem!"

Župnik je poznal Tratnika. „Tod je sleherna beseda zastoj“, je takoj ugotovil, voščil blagoslovljeno ajelujo in odhitel proti podružnici na griču.

Moral je mimo Železne rebri, kjer je pasel njegov najboljši učenec, Tratnikovo drobnico. Stari duhovni gospod je v globokih požirkih srkal pomladanski zrak in se veselil vstajenja v naravi. Hiteč preko polja je blagoslovljal žita in travnike, metulje in ptiče pod nebom in vse, kar se je gibalo na tleh in slavilo svojega Stvarnika.

Kakor v cerkvi se mu je zazdelo in začel je premikati ustnice:

„Naj slavi zemlja Gospoda,
naj ga hvali in poveljuje na veke,
Slavite Gospoda vsa Gospodova dela,
Hvalite in poveljujte ga vekomaj!“

In Tomaž se je ozrl še v daljavo, kjer je čepel Obir, odet kakor nevesta v belo tančico:

Slavite Gospoda vse naše gore,
slavita Gospoda rosa in slana,
slavita Gospoda srež in zmrzlina,
slavite ga led in sneg, morja in reke,
slavite Gospoda vse zveri in živina,
slavite Gospoda človeški otroci!“

In ni se mogel več premagati sivolasi starček, solze so mu ulile in zaihtel je kot otrok. Sklonil se je globoko, zajel perišče zemlje in jo s spoštovanjem pritisnil na ustnice: „Bodi blagoslovljena in s teboj vsi Tvoji otroci, katere rediš s svojimi sadovi!“

(Se nadaljuje.)

Hodiše. Že ob jesenskem deževju se je pokazalo na hodiškem jezeru, da voda ne more odtekat, kakor bi bilo treba. Letos se kaže isto. Vsled zadnjega dežja in taljenja snega je jezero tako narastlo, da kakor v jeseni spet sega do deželne ceste tudi tam, kjer so sicer še med jezerom in cesto travniki. Vzrok temu je edino dejstvo, da voda ne more dovolj hitro odtekat. Zato bi bilo prav, da se občina pobriga za poglobitev odtoka, kar je tem lažje, ker je struga, ki bi jo bilo treba izčistiti, zelo kratka.

Globasnica. Pri zadnji povodnji je tudi pri globaških potokih voda na mnogih krajih prestopila bregove. Sredi noči je vdrla v razna poslopja in zjutraj so nekateri kmečki domovi v Globasnici, Mali vesi in Štebnu zgedali kakor otoki v jezeru. Škoda je jako občutna in najbolj prizadete priporočamo državnim oblastem, da jim priskočijo na pomoč. — Kljub prihajajoči vigredi naša srca niso najboljšje razpoložena: Ozimna žita slabo kažejo, zlasti rž je vsa skoroda uničena. Kako naj plačujemo davke, ko homo morali stradati kruha?

Skočidol (Razno). Začetkom marca smo pokopali 86 letnega Janeza Petrič. Nad 20 let je vlival svinec v Bleibergu. Na vprašanje, kako da je mogel doseči pri takem težkem delu tako visoko starost, je jedrnato odgovoril: Drugi moji sodelavci so po navadi jemali s seboj na delo žganje, jaz pa le mleko, oni so že vsi zdavna pod drnom, jaz pa še živim. — Sredi marca so zapeli zvonovi Tildi Dravc, stari Urhinji v Goričah. Nad 40 let je morala po

*macht auch das härteste Wasser weich
wie Regenwasser!*

smrti svojega moža živeti kot vdova. — Na cvetno nedeljo pa smo obhajali slovesno krstitev 6 letne Jedvige Sieglinde Marije Winkler. Obred krščenja je napravil na navzoče mlade in stare neizbrisen utis. Dan nato je bila imenovana tudi že prvoobhajanka. Naj raste v milosti in modrosti!

Strmec (Smrt). „Ena se tebi je želja spolnila, v zemlji domači da truplo leži“, je zapisal slavni Prešeren svojemu prijatelju. Ta želja se je izpolnila tudi očetu sedanjega č. župnika v Št. Ilju g. Petriča, pd. Lorencu v Peščah v župniji Strmec. Skoro 50 let so skrbno gospodarili na tej kmetiji. Poleg sina-duhovnika zapuščajo še 3 druge sinove in 2 hčeri. Mati še živi. Svoje dni so bili nad 20 let cerkveni ključar. Pomagali so radi tudi v zakristiji. Vzglede so bili kot mož vere, zato so smeli imeti pogreb na god nadangela Gabriela dne 24. marca. Dosegli so starost 75 let. Na njihovi zadnji poti jih je spremljalo poleg sina-duhovnika in župnikov iz Gozdanj, Skočidola in domače fare veliko število ljudstva. Tudi staro-župana M. Vošpernik in I. Kuchling sta bila nazvoča. Po nagrobnem nagovoru se je sinduhovnik ganljivo poslovil od očeta, ki je v zadnjih letih bival pri njem v Št. Ilju in ki je že hudo bolan izrazil željo, da bi rad umrl doma in bil doma pokopan, kar mu je družina radevolje ugodila. Do skupne sodbe mirno spavaj in se spočij v domači zemljici, sinovom in hčeram iskreno sožalje!

Drobiž: Trgovinski minister je za dobo pred in po tujski sezoni znižal inozemcem železniško vožnjo domov za 60%, če bivajo na ozemlju države vsaj 7 dni, avstrijskim državljanom pa za 60%, če se povrnejo domov vsaj do konca leta. V glavni sezoni, to je v juliju in avgustu, bo inozemcem za 7 dnevno bivanje v Avstriji dovoljenih 30% popusta vozne cene na železnicah za vožnjo tja in nazaj, tuzemcem pa za 100 km 50% in za 500 km 60% popusta vozne cene. Bivanje je dovoljeno v vseh krajih države in ga potrди ob-

činski urad. — Iz Pliberka poročajo zanimive številke iz obmejnega prometa. Dnevno se pri naša iz Jugoslavije do 300 kg moke in do 150 kg mesa. Mesarji in trgovci se hudujejo in zahtevajo spremembo zakona o obmejnem prometu. „Kärntner Tagblatt“ opominja uradnike in uslužbenca na domači trg. — Podvojeno delovanje razvijajo v slovenskem delu dežele odseki Südmarke, očitno z namenom, da popravijo, kar je po njihovem mnenju doslej zamudila oblast. — Na Djekšah se je vsled gostega deževja na mnogih krajih utrjala zemlja, kar je povzročilo mnogo škode. — Umrl je grof Christallnig, posestnik gradu Eberstein pod Sinjo planino. — V Celovcu je umrl znani posestnik hotela „pri črnem orlu“ Ignac Gallhuber. — Umrl je učitelj kmetijske šole v Litzlhofu pri Špitalu Herman Sporer.

Bilčovs (Občni zbor). v nedeljo, dne 8. aprila priredi društvo „Bilka“ ob 3. uri pri Miklavžu svoj redni občni zbor s poročili, petjem in govorom. Člani naj se zbora sigurno udeležijo! Odbor.

Podljubelj (Igra). V nedeljo, dne 15. t. m. priredi slov. kat. izobraževalno društvo v Delavskem domu v Podljubelju ob 3. uri pop. igro „Divji lovec“. Po igri nastopijo tamburaši.

ŽENSKI VESTNIK

Naš črni kruh.

Prosto iz „Mladike“.

Kruh je postal nekak simbol človeške hrane sploh. Obilica kruha pomeni blagostanje, pomanjkanje pa revščino in glad. Četudi je ta jed stara in tako vsakdanja kakor nobena druga, vendar vlada o njej do danes popolnoma napačno mnenje. Do danes mislimo, da je črni kruh slabši in manj redilen od belega.

V dobi, ko je bila mlinarska obrt še preprosta, so delali iz žita moko na enostaven, povsem naraven način tako, da so zrnje kakorkoli bolj ali manj zdrobili, ne da bi bili zmlevek sejali. Približno tako moko delajo še danes najpreprostejši kmečki mlini, ako zmeljejo žito „na črno“. Jasno je samo ob sebi, da ima ta moka v sebi vse sestavine žitnega zrnja. Iz take moke se speče sicer črn, toda tečen, redilen in zdrav kruh, ki ne zaostaja za belim kruhom.

Eno samo napako ima ta moka in kruh iz nje, da namreč preprost mlinar s svojimi enostavnimi pripravami ne more žitnega zrnja popolnoma očistiti in sleči z njega slamnatih kožic. Zato je taka moka ostra, kruh iz nje bolj raskav in za razvajena usta preosat in težko užiten. Črni kruh se večini upira zato, ker ga je treba krepko gristi. Zato ugaja bel, svež kruh ali žemlja, ki sama zdrkne po grlu. Ne maramo pa črnega kruha, ki se v ustih zdi pretrd in prepust in ga je treba gristi.

V naših gospodarskih prilikah so redke kmečke družine, kjer se je ohranila stara navada, da nosijo vsak teden domače žito v mlin in domačo moko iz mlina in da iz tiste moke pečejo redno enkrat v tednu ali dveh domač črn kruh. Če bi šlo tako naprej, kakor je šlo nekaj časa, tedaj bodo kmalu že redke one gospodinjice, ki znajo speči dober, domač črn kruh, in prav tako redki so že zdaj posli in delavci pa tudi domači otroci, ki radi jedo tak kruh. Črn kruh z vso svojo prirodno vsebino je prišel skoraj ob veljavo. Vse, kar leze in gre, hoče imeti bel, najrajši dvakrat na dan svež kruh. Pa ne samo po mestih in večjih krajih, ampak tudi že po kmetih.

Obžalovanja vredni so ljudje, ki v svoji nevednosti zametavajo črn kruh. Seveda živi večina teh v prepričanju, da je bel kruh boljši in redilnejši od črnega. Pri vsem tem so pa nedolžni, ker le slepo posnemajo navade in razvade, ki prihajajo iz mest in od premož-

